

MEGEMLÉKEZÉS GRÓF MARKOVICH BÉLÁRÓL.*

(1897—1941)

Irta: *Kadic Ottokár dr.*

Két év előtt, vagyis 1941. augusztus hó 28-án, Budapestről Salonikibe irányuló repülés közben történt szerencsétlenség következtében halt meg gróf *Markovich Béla dr.* hazánkfia. Rendkívül érdekes, tevékeny, sokoldalú tehetség, de a sorstól állandóan üldözött egyéniség szállt vele túlkorán a sírba.

Markovich Béla Nyíregyházán született 1897. június 29-én. Eredetileg osztrák, újabban magyar állampolgár volt. Az elemi és középiskolákat részben Ausztriában, részben pedig Magyarországon végezte el. 1915-től 1919-ig orvosnak készült, a világháború kitörése következtében, miután ő is bevonult, orvosi tanulmányait abba kellett hagynia. Katonai szolgálatában mint bakteriológus tifusz-kórházakban működött.

A világháború befejezése után *Markovich* orvosi tanulmányait nem folytatta, hanem barlangkutató lett és maradt élete végéig, bár küzdelmes élete következtében ezt a legkedvesebb foglalkozását sem tudta egyfolytában gond nélkül művelni. A háború utáni nehéz években bámulatossá vált, szívósan küzdött életfenntartásáért és kedvelt tudományszakáért. 1920-tól 1927-ig Grázban egy banknak és egy fűrészműnek a vezetője volt, közben kamarazenei estélyeket rendezett és a Phönix biztosító-intézetnek is dolgozott, propagandát fejtett ki a salzburgi népünnepélyeknek, egyszóval minden munkát elvállalt, amely kínálkozott és élete fenntartásához vezetett.

A Bécsi Ipar-Egyesület biztosító osztályának anyagi támogatásával 1927-ben szervezte meg első barlangkutató expedícióját Olaszországba és Görögországba. Ez alkalommal a Magyarországon történt átutazásában Társulatunk közbenjárására a magyar hatóságok különböző kedvezményekben részesítették. Görögországban sikerült az Adler-Művek-nél állást szereznie. Az utóbbi körülmény, különösen pedig személyes ismeretsége *Zaimis* államfővel, tették lehetővé számára a görögországi és a közeli szigetek barlangjainak kutatását. Ezirányú tevékenységének oroszlánrészét a Megara melletti Kaki-Skali-barlang gondos felásatásának szentelte, amelyet pártfogója tiszteletére *Zaimis-barlang*-nak nevezte el. Kutatásai eredményét már nem volt módjában a szakkörökkel megismertetni. Ásatásainak legfőbb eredménye egy mikrolitikus kőipar felfedezése, mely egy helybeli mezölítos kőiparnak felel meg. Ez volt egyszersmind doktori értekezésének a témája is, amikor Bécsben 1931-ben bölcsészettudomány doktori avatták. Küzdelmes élete, sajnos, sosem engedett neki annyi időt, hogy nagyjelentőségű kutatásainak eredményét kellő alapossággal összefoglalja.

* Kivonat *Oswald Menghin*-nek a *Wiener Prähistorische Zeitschrift* XXIX. évfoly. 1. füzetében megjelent megemlékezéséből.

Markovich Béla kitűnő előadó volt és ezt a tehetségét teljes mértékben ki is használta, amennyiben az 1922. és 1938. évek közötti időszakban Európa különböző államaiban közel 1080 barlangvonatkozású előadást tartott és 15 déleuropai utazást szervezett és vezetett. Az 1940. évben a magyar idegenforgalmi hivatal képviselője lett Athénben, 1941-ben pedig a budapesti központba került. Amikor ez évi augusztusában Salonikibe repült, hogy gyűjtött értékes anyagát elhozza és végre nyugodtan feldolgozza, akkor érte el az említett repülőbaleset. Hátrahagyott fiatal özvegyet és egy gyermeket, amelyet ő már nem láthatott.

Édesapja gróf *Markovich Kálmán* m. kir. altábornagy az utolsó években véletlenség következtében tudta meg, hogy a *Markovich*-nemzetség grófi rangot viselt. Sok utánjárással sikerült neki az erre vonatkozó okmányokat összegyűjtenie és ezek alapján a grófi méltóságot visszaszereznie. *Markovich Béla* ezt a méltóságot már csak rövid ideig viselhette. Mikor sok küzdelem és nélkülözés után végre biztos álláshoz, kimagasló ranghoz és a tudományos munkássághoz szükséges nyugalmasabb életmódhoz jutott, a kegyetlen sors pontot tett élete mögé.

Gróf *Markovich Béla* dr. állandó összeköttetésben állott a magyar barlangkutató körökkel. Társulatunk elismerve barlangkutató tevékenységét, 1927-ben levelező tagul választotta, s ezzel személyét a hazai barlangügyhöz még szorosabbra fűzte. Ha *Markovich* életben marad, mint közöttünk élő vérbeli barlangkutató, a magyar barlangügynek bizonyára nagy hasznára vált volna.

Gróf *Markovich Béla* dr. kitartó, szívós munkásságával példát adott arra, hogyan lehet és hogyan kell a barlangügyet önzetlenül szolgálni. Emlékét kegyelettel megőrizzük.

BARLANGVILÁG

(HÖHLENWELT)

BAND XIII.

1943.

HEFT 3—4.

POPULÄRWISSENSCHAFTLICHE FACHZEITSCHRIFT.

HERAUSGEGEBEN VON DER

UNGARISCHEN SPELÄOLOGISCHEN GESELLSCHAFT

REDIGIERT VON OTTOKAR KADIC.

NACHRUF AUF GRAF BÉLA V. MARKOVICH * (1897—1941)

Von Prof. Dr. O. Kadlc.

Vor zwei Jahren, den 28. August verunglückte, gelegentlich einer Flugreise von Budapest nach Saloniki dr. Graf Béla v. Markovich. Mit ihm ist eine interessante, hochbegabte, vielseitig wirkende, aber vom Schicksal verfolgte Persönlichkeit zu früh ins Grab gestiegen.

Markovich wurde am 29. Juni 1897 in Nyiregyháza geboren. Ursprünglich österreichischer Staatsbürger, erwarb er sich später die ungarische Staatsbürgerschaft. Die Elementar- und Mittelschulen besuchte er teils in Österreich, teils in Ungarn, nach Abschluss der letzteren studierte er Medizin. Im Kriege wirkte er als Bakteriologe in Typhusspitälern.

Nach dem Weltkrieg setzte *Markovich* seine medizinische Studien nicht fort, sondern ergab sich mit allem Eifer der Höhlenforschung und blieb bis zum Ende seines Lebens der Höhlenkunde und Urgeschichte treu, obzwar er sich, stets von ungünstigen Verhältnissen verfolgt, nie seinen beliebten Studien beständig widmen konnte, da er auch für sein alltägliches Leben sorgen musste.

Von seinen vielseitigen höhlenforschenden Unternehmungen sollen hier bloss die hervorragenden erwähnt werden. Im Jahre 1927 organisierte *Markovich* seine erste höhlenforschende Expedition nach Italien und Griechenland. Bei seiner Durchreise in Ungarn wurde er von unserer Gesellschaft und den ungarischen Behörden durch verschiedene Begünstigungen unterstützt. In Griechenland gelang es ihm festen Boden zu fassen, und dieser Umstand ermöglichte ihm in den dortigen Höhlen eine rege Tätigkeit zu entfalten. Seine diesbezüglichen Forschungen beziehen sich vorzugsweise auf die systematische Ausgrabung der Kaki-Skali-Höhle bei Megara, wo er

* Auszug aus dem Nachruf O. Menghins in der Wiener Prähistorischen Zeitschrift. Jahrg. 1942. S. 114—116. Wien, 1942.

ganz hervorragende Ergebnisse erreicht hatte. Letztere bildeten die Grundlage zu seiner Dissertation, als er im Jahre 1931 in Wien zum Doktor der Philosophie promovierte.

Béla v. Markovich war ein vorzüglicher Vortragender und als solcher vom Jahre 1922 bis 1938 in den verschiedensten Staaten Europas, ungefähr 1080 höhlenkundliche Vorträge gehalten. Ausserdem veranstaltete er etwa 15 Reisen nach Südeuropa. Im Jahre 1940 wurde er zum Leiter des ungarischen Fremdenverkehrsamtes in Athen ernannt und im nächsten Jahr kam er in die Budapest Zentrale. Als er nun in sicherer Stellung sein Sammelmateriale aus Athen abholen wollte, erreichte ihn das erwähnte Unglück. Er hinterliess eine Witwe und ein Kind, das er nicht mehr sehen konnte.

Sein Vater, kgl. ung. Feldmarschalleutnant d. R. *Kálmán v. Markovich*, entdeckte in den letzten Jahren durch Zufall, dass die *Markovich* ein uraltes Grafengeschlecht sind. Nach vielem Nachforschen ist es ihm auch gelungen die nötigen Urkunden und die Berechtigung zum Führen des Grafentitels zu erwerben. *Béla v. Markovich* war es nicht gegönnt diese hohe Würde lange zu führen. Als er nun nach harten Lebensweg endlich zur sichern Stellung kam und in Ruhe sein wertvolles wissenschaftliche Material bearbeiten wollte, musste er durch einen tragischen Unglücksfall enden.

Markovich stand mit den ungarischen höhlenforschenden Kreisen in beständigem Kontakt. Unsere Gesellschaft wählte ihn in Anerkennung seiner höhlenforschenden Bemühungen im Jahre 1927 zum korrespondierenden Mitglied und knüpfte dadurch seine Persönlichkeit noch enger an die ungarische Höhlenforschung.

HÖHLENWOHNUNGEN

Von Prof. Dr. E. Cholnoky.

Selbst das Tier sucht nach einem Odbach: eine Baumhöhle, eine Felsenspalte, eine unterirdische Höhle, oder ein selbstgebautes Nest dienen ihm als Schlupfwinkel in der Nacht, vor feindlichen Angriffen etc. Ja sogar Insekten bauen sich zweckmässige Wohnungen. So ist es selbstverständlich, dass auch der Mensch im primitiven Zustand nach einem natürlichen Odbach suchte und in Felsennischen, Halbhöhlen und wirklichen Höhlen Unterkunft fand. Wo er solche natürliche Schutzformation nicht vorfand, musste er eine Wohnung bauen, um sich, seine Familie, seine Vorräte, wie Heiz- und Leuchtmateriale, Nahrungsmittel, Waffen und Kleider, gegen die feindlichen Naturkräfte, Tiere und Menschen zu schützen. Die meisten Funde, Überreste des Urmenschen finden wir in Höhlen, was aber nicht bedeutet, dass die meisten Urmenschen in Höhlen gewohnt hätten. Die Bauten des Urmenschen: Lehmhütten, Holzhäuser, unterirdische Wohnungen sind fast sämtlich zu Grunde gegangen, nur einige unterirdische Wohnungsreste sind glücklicherweise erhalten geblieben.